

Raport z działalności Błękitnej Szkoły w okresie 01.01.2011r. – 30.12.2011r.

Jednym z wielu projektów pro-przyrodniczych o charakterze edukacyjnym, które realizowane są w Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu jest projekt Błękitna Szkoła. Wspierany już od 12 lat przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku cieszy się ogromnym zainteresowaniem wśród nauczycieli i dzieci oraz innych grup zorganizowanych, zarówno z województwa pomorskiego jak i innych regionów Polski.

Zazwyczaj wiosną i jesienią na zajęcia z ekologii Bałtyku i jego strefy przybrzeżnej w ramach projektu Błękitna Szkoła zgłasza się większa ilość chętnych niż w miesiącach zimniejszych. Sprzyjająca wyjazdom pogoda w okresie od kwietnia do czerwca oraz od września do października sprawia, że liczba zgłoszeń ze strony zainteresowanych grup jest 2-3-krotnie większa niż nasze możliwości kadrowe i infrastrukturalne.

W mijającym roku oprócz typowych warsztatów i lekcji w Błękitnej Szkole, edukatorki zaangażowały się również w innego typu akcje i projekty edukacyjne. W ośrodku hodowli i rehabilitacji fok szarych, jakim jest działające w ramach Stacji Morskiej fokarium prowadzone są przez edukatorki codzienne **prelekcje podczas karmienia fok**. Dzięki temu każdy turysta odwiedzający naszą placówkę naukowo – badawczą otrzymuje najważniejsze informacje na temat biologii i ekologii tego gatunku.

W ramach Błękitnej Szkoły organizujemy także **wolontariat**, czyli bezpłatne praktyki dla uczniów i studentów. Ofertę tą skierowaliśmy do osób, które ukończyły 16 rok życia. Do dnia 30.12.2011 roku w praktykach tych uczestniczyło 75 osób. Do ich obowiązków należało dbanie o porządek i czystość w fokarium, pomoc w obsłudze ruchu turystycznego, przygotowywanie posiłków dla fok oraz pomoc w treningu medycznym.

Uczestnicy zajęć realizowanych w ramach projektu „Błękitna Szkoła” otrzymywali **„Kalendarze morskiego przyrodnika”**, **foldery informacyjne** oraz **nalepki**, które, mamy nadzieję, pomogą w kształtowaniu pro-przyrodniczych postaw wśród najmłodszych słuchaczy biorących udział w zajęciach. Oprócz funkcji edukacyjnych spełniają one również rolę autopromocji projektu.

Działania Błękitnej Szkoły nie kończą się tylko na Helu. Edukację prowadzimy także poza tym miastem. W kwietniu i późniejszych miesiącach br. edukatorki Błękitnej Szkoły włączyły się do II edycji **Programu Edukacji Morskiej**. Jego tegoroczna edycja została poszerzona o warstwę edukacyjną, związaną merytorycznie z Bałtykiem i zamieszkującymi

go organizmami. Edukatorzy przygotowały 18 opracowań dotyczących Morza Bałtyckiego oraz podręczny słownik niezbędnych terminów ekologicznych, które znalazły się na stronie internetowej projektu. W ramach PEM odbył się również konkurs ekologiczny „**Bałtyk pod ochroną**”, pod patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego Mieczysława Struka, Prezydenta Miasta Gdańska Pawła Adamowicza oraz Ambasadora Miasta Gdańska ds. Morskich Mateusza Kusznierewicza. Jego celem było rozwijanie wrażliwości młodzieży na otaczający nas świat oraz promowanie postaw proekologicznych. Konkurs skierowany został do młodzieży szkół gimnazjalnych z województwa pomorskiego. Jego uczestnicy w dwuosobowych zespołach pod nadzorem nauczyciela prowadzącego, mieli za zadanie opracować poster lub ulotkę informacyjną na temat wybranego gatunku chronionego fauny lub flory Morza Bałtyckiego.

Konkurs trwał od 22 kwietnia do 27 maja 2011r. Do dnia 1 czerwca 2011r. do Stacji Morskiej w Helu napłynęło 99 prac konkursowych, w tym 61 w formie ulotek oraz 38 posterów. Edukatorzy dokonali wstępnej preselekcji prac, a następnie zasiadli w jury oceniającym najlepsze prace. Zwycięzcy konkursu zostali uhonorowani dwutygodniowymi rejsami po Bałtyku, w ramach których jeden dzień spędzili w Helu, gdzie m.in. wzięli udział w zajęciach Błękitnej Szkoły oraz uczestniczyli w treningu medycznym fok.

W niedzielę 15 maja 2011 roku odbył się w Gdyni kolejny, dziewiąty już **Międzynarodowy Dzień Bałtyckiego Morświna**, który corocznie obchodzony jest w trzecią niedzielę maja. Tego dnia pracownicy Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu pojawili się na Skwerze Kościuszki, by prezentować mieszkańcom Gdyni i turystom te najmniej znane ssaki morskie żyjące w Bałtyku. Dla najmłodszych miłośników morświnów przygotowaliśmy książeczki o bałtyckich ssakach, pocztówki i naklejki oraz nie lada atrakcję – balony wypełnione helem. Na balonach, których w ciągu kilku godzin tej chłodnej i deszczowej niedzieli rozdaliśmy kilkaset, znajdowało się logo z wizerunkiem morświna oraz hasłem: „Ratujmy bałtyckie morświny”. Mimo nie najlepszej pogody liczba zainteresowanych osób przeszła nasze oczekiwania. Bezsprzecznie można wykazać, że Morze Bałtyckie i zwierzęta, które w nim żyją nie są obojętne mieszkańcom wybrzeża i odwiedzającym Gdynię turystom. Potrzeba jednak ogromnej pracy, żeby wiedza o morświnach i zagrożeniach, jakie je spotykają oraz sposobach ochrony tych waleni utrwaliła się w społecznej świadomości mieszkańców Polski.

W czerwcu edukatorzy Błękitnej Szkoły brały udział w **rejsie Zawiszą Czarnym po wodach Bałtyku** Właściwego i Cieśnin Duńskich. Rejs ten był nagrodą dla dzieci z klubu żeglarskiego w Rybniku, które wygrały konkurs związany z żeglowaniem na jednostkach „Optimist”. W ramach rejsu oprócz nauki żeglowania, stawiania żagli, sterowania jednostką, rzucania i odbierania cum oraz klarowania lin i wiązania węzłów, dwanaścioro dzieci miało również możliwość odbycia kursu wiedzy o Morzu Bałtyckim. Edukatorzy z Błękitnej Szkoły przy Stacji Morskiej w Helu przygotowały dla nich kilkanaście prezentacji multimedialnych, które wraz z zajęciami praktycznymi i sprawdzającymi zdobytą wiedzę kartami pracy miały pomóc zaszczerpić w uczniach z dalekiego Bałtykowi Rybnika nieco wiedzy o naszym morzu.

Edukatorzy z Błękitnej Szkoły w Helu zostały także poproszone o przeprowadzenie **wykładu na temat bioróżnorodności Morza Bałtyckiego** dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów, którzy z powodu złej sytuacji materialnej w rodzinie wymagają pomocy w formie dożywiania w szkole, zakupu wyprawek z artykułami szkolnymi, dofinansowania do wycieczek szkolnych. Podczas podróży na fińskim żaglowcu „Joanna Saturna” młodzi żeglarze wysłuchali informacji o cechach Bałtyku i o tym w jaki sposób determinują one warunki życia mieszkańców tego akwenu, a także zapoznawali się z największymi

problemami, z jakimi radzić sobie muszą bałtyckie organizmy. Przekrojowa pogadanka ukazująca nieznaną zazwyczaj uczniom świat naszego morza zakończyła się konkursem wiedzy z nagrodami ufundowanymi przez Grupę LOTOS.

W lipcu tradycyjnie obchodziliśmy **Dzień Ryby w Helu**. Wkład pracy Stacji Morskiej polegał na poprowadzeniu punktu edukacyjno - informacyjnego oraz opracowaniu okolicznościowych klipów filmowych na uliczny monitor reklamowy. Po raz pierwszy dla potrzeb dystrybucji okolicznościowych informacji Stacja Morska wykorzystwała pasaż spacerowy w nowo otwartym Parku Wydmowym. Przewodnie hasło stoiska: „Bez ryb nie będzie rybaków, fok i morświnów!” odwoływało się do zrozumienia prostej współzależności pomiędzy jakością i ilością zasobów ryb i wpływem tego stanu na życie rybaków i morskich saków. Edukatorzy Błękitnej Szkoły oraz inni pracownicy Stacji Morskiej opowiadali zainteresowanym o rybach mieszkających w Bałtyku, ich siedliskach oraz o bałtyckich ssakach, które bez obfitych i zdrowych zasobów ryb podobnie jak człowiek żyć nie mogą. Rozpowszechniano też edukacyjno-informacyjne materiały o zagrożeniach mających wpływ na chronione foki i morświny, sposobach zapobiegania nim oraz stosowanych metodach badawczych.

Edukatorzy Błękitnej Szkoły czynnie włączyli się również w organizację dwudniowego **szkolenia pn. „Natura 2000 a turystyka wodna i nadwodna”**, zorganizowanego w dn. 4 - 5 października 2011r. przez Instytut na rzecz Ekorozwoju przy współpracy ze Stacją Morską IO UG w Helu. Szkolenie to było przeznaczone dla przedstawicieli regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych, władz samorządowych oraz pozarządowych organizacji działających w zakresie rozwoju turystyki, ochrony środowiska i edukacji ekologicznej. Jego uczestnicy pogłębili swoją wiedzę w trzech sferach: ochrony przyrody, zrównoważonego rozwoju, zasad organizacji ekoturystyki oraz ich praktycznego stosowania. Edukatorzy przygotowali referaty, które miały charakter wprowadzenia w zagadnienia dotyczące wzajemnych relacji pomiędzy turystyką a ochroną przyrody. Pełniły również funkcje trenerek podczas części warsztatowej. Celem warsztatów było przeanalizowanie praktycznych problemów integrowania ochrony przyrody i turystyki na wybranych przykładach.

W ostatnich dniach listopada edukatorzy Błękitnej Szkoły w ramach **wyjazdu studyjnego** odwiedziły ośrodek Nausicaa w Boulogne-sur_Mer we Francji. Podczas krótkiej wizyty udało im się m.in. uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych dla młodzieży z Wielkiej Brytanii, zapoznać się z mieszkańcami olbrzymich akwariów, z bliska obejrzeć trening medyczny uchatki i skorzystać z multimedialnej biblioteki Nausicaa. Po wstępnym wprowadzeniu po ośrodku wzięliśmy udział w indywidualnych warsztatach z jednym z edukatorów z tamtejszego ośrodka. Podczas zajęć zostały nam przekazane informacje o zakresie materiału, który jest realizowany podczas zajęć. Przeprowadzono również symulacje pracy z młodzieżą oraz zapoznano nas ze sprzętem laboratoryjnym jaki jest do dyspozycji w ośrodku. Przedstawione również zostały nam metody dydaktyczne wykorzystywane podczas zajęć, są m.in.: pogadanka, praca w grupach, oraz stosowanie kart pracy, które są pomocne przy pracy indywidualnej. W tym unikalnym centrum nauki o środowisku morskim, w którym o relacji pomiędzy człowiekiem i oceanem opowiada się poprzez rozrywkę i edukację znaleźć można wszystko to, co czego potrzeba, by zrozumieć, jak ważna jest rola mórz i oceanów w kształtowaniu przyszłości naszej planety.

W 2011r. nadal współpracowaliśmy z miesięcznikiem **„Helska Bliza”**, dostarczając do redakcji artykuły dotyczące najświeższych wydarzeń oraz imprez, w których brała udział Stacja Morska IO UG w Helu. Z artykułami tymi można również zapoznać się na naszych stronach internetowych www.fokarium.pl oraz www.morswin.pl.

W ramach zajęć edukacyjnych nie pozostających stricte w obszarze warsztatów Błękitnej Szkoły włączyliśmy się po raz kolejny w **program „Policyjna foczka uczy zasad bezpieczeństwa”**, realizowany przez Komendę Miejską Policji w Gdyni. Przygotowaliśmy materiały edukacyjne, które zostały zamieszczone w książce i zeszytach ćwiczeń dla gdyńskich pierwszoklasistów. Wybrane grupy dzieci wzięły także udział w specjalnie dla nich przygotowanych i opracowanych zajęciach edukacyjnych, dotyczących mieszkańców Bałtyku.

W miesiącach, w których odbywało się mniej zajęć dydaktycznych edukatorki poświęciły czas na aktualizację prezentacji multimedialnych, zwłaszcza tych przeznaczonych dla najmłodszych uczestników zajęć.

Przez cały rok 2010 w zajęciach lekcyjnych „Błękitnej Szkoły” udział wzięły 142 grupy z 3879 słuchaczami (Tab.1). Przeprowadzono łącznie 975 godzin lekcyjnych, w tym 58 godzin lekcji, 665 godzin zajęć kursowych jednodniowych i 252 godziny zajęć dwudniowych. Największa liczba osób przypadała na ciepłe miesiące wiosenne (kwiecień – 531 osób, maj – 646 osób; patrz Tab.2).

Tabela 1. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w zajęciach Błękitnej Szkoły w 2010 roku.

	Ilość zajęć	Liczba godzin	Ilość uczniów
Lekcja	29	58	855
Kurs 1dn.	95	665	2516
Kurs 2dn.	18	252	508
RAZEM	142	975	3879

Natomiast w roku 2011 całkowita liczba słuchaczy naszych zajęć wyniosła 3933 osoby z 143 grup (Tab.2). Przeprowadzono dla nich łącznie 883 godziny lekcyjne, w tym 78 godzin lekcji, 651 godzin zajęć kursowych jednodniowych i 154 godziny zajęć dwudniowych.

Statystycznie w roku 2011r. w zajęciach Błękitnej Szkoły wzięło udział niemal dwukrotnie więcej grup ze szkół podstawowych (63) niż ze szkół ponadgimnazjalnych (34) czy gimnazjów (38). Zorganizowaliśmy także zajęcia dla 3 grup przedszkolaków i 5 innych grup (Tab. 3).

Tabela 2. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w zajęciach w Błękitnej Szkole od 1 stycznia do 30 grudnia 2011 roku.

	Ilość zajęć	Liczba godzin	Ilość uczniów
Lekcja	39	78	1087
Kurs 1dn.	93	651	2526
Kurs 2dn.	11	154	320
RAZEM	143	883	3933

Tabela 3. Ilość grup w biorących udział w zajęciach „Błękitnej Szkoły” w 2011r.

Rodzaj szkoły	Ilość grup
Przedszkole	3
Szkoła podstawowa	63
Gimnazjum	38
Szkoła ponadgimnazjalna	34
Inne (studenci/dorośli)	5
Suma:	143

Podsumowanie i wnioski:

Ilość uczniów biorących udział w zajęciach Błękitnej Szkoły w Helu jest widocznie wyższa w miesiącach ciepłych (Tab. 4). Związane jest to z warunkami atmosferycznymi panującymi w tym okresie oraz tym, że możliwe jest wówczas wzbogacenie zajęć o warsztaty w terenie.

Do 30 grudnia 2011r. udało nam się zainteresować grupy głównie kursami jednodniowymi oraz krótkimi lekcjami i przyjęliśmy łącznie o 54 uczniów więcej niż w roku poprzednim. Ze względu na większe zainteresowanie udziałem w warsztatach niż nasze możliwości techniczne, wielu grup nie udało nam się przyjąć na zajęcia.

Najczęściej wybieranymi tematami były:

- Bałtyckie foki
- Mieszkańcy Bałtyku i ich siedliska
- Morświny, delfiny i inne walenie w Bałtyku
- Bałtyk – najśłodsze morze świata
- Dlaczego giną bałtyckie gatunki fauny i flory

Tabela 4. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w Błękitnej Szkole w poszczególnych miesiącach (01.01 – 30.12) w roku 2011.

Miesiąc	Rodzaj zajęć	Liczba grup	Liczba godzin	Liczba słuchaczy
STYCZEŃ	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	1	7	12
	2 dniowe	0	0	0
suma		1	7	12
LUTY	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	6	42	131
	2 dniowe	0	0	0
suma		6	42	131
MARZEC	lekcja	4	8	95
	1 dniowe	11	77	274
	2 dniowe	0	0	0
suma		15	85	369
KWIECIEŃ	lekcja	2	4	56
	1 dniowe	10	70	256
	2 dniowe	2	28	51
suma		14	102	363
MAJ	lekcja	11	22	334
	1 dniowe	12	84	316
	2 dniowe	3	42	90
suma		26	148	740
CZERWIEC	lekcja	18	36	514
	1 dniowe	9	63	216
	2 dniowe	1	14	29
suma		28	113	759
LIPIEC	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	3	21	25
	2 dniowe	0	0	0
suma		3	21	25
SIERPIEŃ	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	4	28	164
	2 dniowe	0	0	0
suma		4	28	164
WRZESIEŃ	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	9	63	249
	2 dniowe	4	56	125
suma		13	119	374
PAŹDZIERNIK	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	17	119	556
	2 dniowe	1	14	25
suma		18	133	581
LISTOPAD	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	9	63	268
	2 dniowe	0	0	0
suma		9	63	268

GRUDZIEŃ	lekcja	4	8	88
	1 dniowe	2	14	59
	2 dniowe	0	0	0
suma		6	22	147
RAZEM		143	883	3933

Ilość uczestników zajęć w „Błękitnej Szkole” przez 12 lat wyniosła łącznie 42018 osób (Tab. 6).

Tabela 6. Ilość osób na zajęciach w „Błękitnej Szkole” w latach 2000-2011

Rodzaj zajęć	Lata											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Lekcja	1760	2343	1837	1309	1545	1706	1231	1218	910	910	855	1087
Zajęcia kursowe	26	757	1351	2039	2379	2729	2685	2585	2370	2516	2972	2846
Razem	1786	3100	3188	3348	3924	4435	3916	3803	3280	3426	3879	3933
SUMA:	42018											

Gdańsk, dnia 30.12.2011r.